

VÄINÖ LINNA

TÄÄLLÄ POHJANTÄHDEN ALLA

TEHTÄVIÄ

MARIKA KESSELI ÄIDINKIELEN JA KIRJALLISUUDEN OPETTAJA, LAPPEENRANNAN LYSEO
ELENA KOTALA KUVATAIDEOPETTAJA, HERTTONIEMEN YHTEISKOULU
EVELIINA VENTELÄ ÄIDINKIELEN JA KIRJALLISUUDEN OPETTAJA, HERTTONIEMEN YHTEISKOULU

ENNAKKOTEHTÄVÄT

1. Seinäjoen kaupunginteatterin esitys perustuu pääosin Väinö Linnan romaanitrilogian Täällä Pohjantähden alla kolmanteen osaan, mutta aiemmistakin esitetään kohtauksia. Ohjaaja Juha Luukkonen on tarttunut kahteen ensimmäiseen osaan jo aiemmin ja siirtänyt ne Vaasan kaupunginteatterin näyttämölle vuonna 2008. Selvitä, mistä tilanteesta Seinäjoen esitys lähtee liikkeelle. Jos et ole nähnyt aiempaa näytelmää, voit myös
 - lukea Linnan trilogian
 - katsoa Edvin Laineen ohjaaman elokuvan Täällä Pohjantähden alla (vuodelta 1968)
 - katsoa Timo Koivusalon ohjaamat elokuvat Täällä Pohjantähden alla (2009) ja Täällä Pohjantähden alla II (2010)
2. Selvitä, millaiset arvostelut Vaasan esitys sai. Voit lukea esimerkiksi Turun Sanomien, Uuden Suomen ja Teatteri&tanssi -lehden kritiikit:
 - <http://www.ts.fi/kulttuuri/1074323770/Syvien+tunteiden+Pohjantahti>
 - <https://www.uusisuomi.fi/kulttuuri/43347-arvio-herkka-ja-hyytava-pohjantahti-tulkinta>
 - <http://www.teatteritanssi.fi/1232-jarkalemais-in-ottein/>Vertaa sitten näkemyksiä siihen, miten esitys on Seinäjoella toteutettu.
3. Voitte jakaa ennen esitystä luokassa jokaiselle oman näyttelijän, jonka roolisuoritusta seurata muita tarkemmin. Roolitus on löydettävissä esimerkiksi Seinäjoen kaupunginteatterin sivuilta: <http://seinajoenkaupunginteatteri.fi/kuka-kukin-on/>

TÄÄLLÄ POHJANTÄHDEN ALLA: TEHTÄVIÄ

MARIKA KESSELI ÄIDINKIELEN JA KIRJALLISUUDEN OPETTAJA, LAPPEENRANNAN LYSEO

ELENA KOTALA KUVATAIDEOPETTAJA, HERTTONIEMEN YHTEISKOULU

EVELIINA VENTELÄ ÄIDINKIELEN JA KIRJALLISUUDEN OPETTAJA, HERTTONIEMEN YHTEISKOULU

TARKKAILUTEHTÄVÄT

1. Millaisella näyttämökuvalla esitys alkaa? Mihin se päättyy?
2. Lavastussuunnittelija Juho Lindströmin ratkaisut ovat moderneja, ja Juho Itkosen valaistuksella on merkittävä osuus esityksen rakentamisessa. Tarkastele, miten lavastus muuntuu esityksen aikana. Poimi esityksestä kolme mielestäsi kekseliästä ratkaisua. Keskustelkaa esityksen jälkeen valinnoistanne. Kerro myös, mitä mieltä olet videokuvan käytöstä esityksessä.
3. Puvustuksesta vastaa pukusuunnittelija Anna Sinkkonen. Roolihahmoja on lavalla paljon. Miten luodaan toisaalta ryhmiä ja toisaalta yksilöitä puvustuksen avulla? Miten vaatteet sijoittavat henkilöt aikaan ja tilanteisiin?
4. Musiikin esitykseen on säveltänyt Taito Hoffrén. Miten musiikilla luodaan tunnelmia? Mainitse konkreettisia esimerkkikohtia. Myös muuta musiikkia käytetään. Mikä kohta oli mielestäsi erityisen mieleenpainuva musiikin ansiosta?
5. Valitse joku näyttelijöistä, jonka roolisuoritusta seuraat muita tarkemmin. Miten hän mielestäsi onnistuu? Perustele mielipiteesi havainnoilla hänen roolityöstään.

TÄÄLLÄ POHJANTÄHDEN ALLA: TEHTÄVIÄ

MARIKA KESSELI ÄIDINKIELEN JA KIRJALLISUUDEN OPETTAJA, LAPPEENRANNAN LYSEO

ELENA KOTALA KUVATAIDEOPETTAJA, HERTTONIEMEN YHTEISKOULU

EVELIINA VENTELÄ ÄIDINKIELEN JA KIRJALLISUUDEN OPETTAJA, HERTTONIEMEN YHTEISKOULU

POHDINTATEHTÄVÄT

TAUSTAKSI

Jyrki Nurmi kirjoittaa Väinö Linnan Täällä Pohjantähden alla -romaanin kirjoittamassaan esipuheessa (1996), että Linnan teokselle oli 1950-luvulla tilaus historiantutkimuksen jättämässä aukossa. Olivathan esimerkiksi sisällissodan kokemukset aikalaisilla vielä tuoreessa muistissa, mutta aihe oli toistaiseksi ollut liian arka käsiteltäväksi.

Toisaalta Nurmi muistuttaa, että nykylukijalle historiallisen klassikon merkitys on toinen. Se ei ole vain paluuta henkilökohtaiseen menneisyyteen vaan sen merkityksellistämistä: ”kuinka koettu mutta muistin varassa elävä menneisyys muuttuu historiaksi, mytologisoituu ja lopulta muuttuu yhteiseksi kokemukseksi.”

Historiankirjoituksena Linnan trilogiaa ei voi pitää, koska se sekoittaa todellista ja kuviteltua. (Katso myös blogipostaus Täällä se tapahtui Seinäjoen kaupunginteatterin sivuilta: <http://seinajoenkaupunginteatteri.fi/taalla-se-tapahtui/>) Kuitenkin sen voi määritellä lajityypiltään historialliseksi romaaniksi. Nurmen mukaan Linnan historialliselle romaanille ovat tyypillisiä seuraavat piirteet:

1. Teos sijoittuu historialliseen murrosvaiheeseen, jossa keskeistä on konflikti.
2. Teoksessa on myyttisiä tarinoita ja hahmoja, joiden keskeisin lähde on Raamattu.
3. Teos käyttää aineksinaan suomalaista kirjallista menneisyyttä, mutta intertek-

tuaaliset viittaukset luovat uusia merkityksiä teokseen.

4. Teoksen keskiöön nousee kyläläisten arki, ja nimenomaan kyläyhteisö antaa äänensä sekä paikkakunnan että historian tapahtumille.

5. Historia, myyttinen, kirjallinen ja kansanomaiset luovat romaaniin erilaisia aikatasoja. Historia saa asiat muuttumaan, myyttiset asiat toistuvat, kansanomaiset aika muuttuu ihmisten mukana hitaasti, ja viittaukset kirjallisuuteen muuttavat käsitystä suomalaisesta kansasta.

6. Teos auttaa ymmärtämään ihmisten erilaisia ajatustapoja, ja sitä kautta se auttaa ymmärtämään historian murrosvaiheita, erityisesti vuoden 1918 tapahtumia.

POHDI NÄYTELMÄN NÄHTYÄSI SEURAAVIA ASIOITA

1. Millaiset asiat Pohjantähden maailmassa ovat keksittyä, fiktiivisiä? Millä asioilla taas on olemassa sellainen todellisuus pohja, että historiallinen lähde olisi löydettävissä, jos sen etsisi?
2. Millaisia konflikteja teos sisältää? Tarkastele konflikteja sekä henkilöiden välisinä, ryhmien välisinä, yksilön ja ryhmän välisinä että yksilön sisäisinä tasoina.
3. Miten Kainin ja Aabelin tarina näkyy Pohjantähdessä? Miten luomiskertomus näkyy teoksessa? Miten teoksessa näkyy luvatus maan tematiikka?
4. Suomalainen kansankuvaus 1800-luvulla ihanoi tavallista ihmistä. Siitä hyvä esimerkki on Runebergin runo Saarijärven Paavo, jonka löydät runon nimellä internetistä. Valitse joku Pohjantähden henkilöistä ja mieti, miten hän olisi kommentoinut runoa tai Paavo.

TÄÄLLÄ POHJANTÄHDEN ALLA: TEHTÄVIÄ

MARIKA KESSELI ÄIDINKIELEN JA KIRJALLISUUDEN OPETTAJA, LAPPEENRANNAN LYSEO

ELENA KOTALA KUVATAIDEOPETTAJA, HERTTONIEMEN YHTEISKOULU

EVELIINA VENTELÄ ÄIDINKIELEN JA KIRJALLISUUDEN OPETTAJA, HERTTONIEMEN YHTEISKOULU

5. Poimi jokin Pohjantähden tapahtumista, joka saa alkunsa jossain muualla kuin Pentinkulmalla mutta joka heijastuu Pentinkulman tapahtumiin. Miten ihmiset suhtautuvat tapahtumaan? Miten heidän kantansa eroavat? Mistä erot johtuvat?
6. Millaiset lait, uutiset tai tapahtumat ovat heijastuneet viime aikoina ihmisten arkeen? Kootkaa taululle kymmenen erilaista esimerkkiä ja piirtäkää jana, jonka pituus kertoo siitä, miten vaikuttava asia mielestänne on.
7. On sanottu, että historiankirjoitus on aina voittajien historiaa. Tästä kielivät yleensä jo tapahtumille annetut nimet: vallankumous on onnistunut, kapina epäonnistunut. On myös sanottu, että Väinö Linnan teokset ovat arvonalautuksia kansalaissodan hävinneille punaisille. Mieti, miten fiktio voi vaikuttaa tulkintaamme historiallisista tapahtumista. Ketä näytelmän henkilöä esimerkiksi itse pidit samaistuttavana tai myötätuntoa herättävänä? Pystytkö Linnan romaanien tai näkemäsi näytelmän perusteella ymmärtämään punaisten ja valkoisten valintoja niissä historiallisissa tilanteissa, joissa he elävät?
8. Linnan trilogian myötä myös punaisten näkökulma pääsi selvästi esiin. Ketkä mielestäsi eivät nyky-Suomessa yleensä saa ainakaan itse ääntään kuuluviin? Keiden puolesta puhuu yleensä esimerkiksi viranomainen, tutkija tai joku muu? Miten tätä asiaa voisi muuttaa?
9. Ohjaaja Luukkosen mielestä erityisesti trilogian kolmas osa kuuluu esittää juuri Etelä-Pohjanmaalla: <http://seinajoenkaupunginteatteri.fi/taalla-pohjantahden-alla-iii-naytelma-avaa-suomen-juhluvuoden/> Mitä tiedät ennakolta Lapuan liikkeestä? Minkä osana ohjaaja Luukkonen sen näkee?
10. Millaisia asioita nostaisit esiin täältä Pohjantähden alta 100-vuotiaassa Suomessa? Millaisia ovat mielestäsi esimerkiksi Arman Pohjantähden alla -dokumenttisarjan aihevalinnat?
11. Ohessa on emeritusprofessori Seppo Hentilän artikkeli **Nuori Suomi pelastui Saksalta**, joka on ilmestynyt Tiede-lehden numerossa 9/2016. Artikkelin mukaan pidämme itsenäisyyttämme nyt itsestään selvänä, mutta itsenäisyyden toteutumiseen tarvittiin kolme ehtoa: Saksan piti hävitä maailmansota, bolševikkien piti säilyttää valtansa Venäjällä ja valkoisten piti voittaa sisällissota Suomessa. Jos jokin näistä ehdoista ei olisi toteutunut, tilanne olisi saattanut vuonna 1919 olla hyvin erilainen. Lue artikkeli ja valitse yksi siinä esitellyistä muista mahdollisuuksista: a) Suomi on autonominen Venäjän keisarikuntaan kuuluva suuriruhtinaskunta. b) Suomi on autonominen osa ”porvarillista” Venäjää. c) Suomi on osa bolševikkien hallitsemaa sosialistista Venäjää. d) Suomi on itsenäinen sosialistinen työväentasavalta. e) Suomi on itsenäistynyt Saksan tuella ja sitä hallitsee saksalainen kuningas, eli käytännössä Suomi on Saksan protektoriaatti. Valitse sitten jotkut Linnan romaanin henkilöt (esimerkiksi räätäli Halme ja Ellen Salpakari tai Akseli Koskela ja Ilmari Salpakari tai Töyryn emäntä ja Aliina Laurila) ja kirjoita kohtaus, jossa he keskustelevat valitsemassasi tilanteessa. Mikä olisi näiden henkilöiden asema yhteiskunnassa ja suhteessa toisiinsa tässä spekulatiivisessä fiktiossasi?
12. Väinö Linnaa pidetään dialogin mestarina. Jotta tuhatsivuinen romaani on saatu tiivistettyä neljän tunnin näytelmäksi, ohjaaja Juha Luukkonen on dramatisoinut tekstin ja editoinut dialogia. Valitse jokin kohtaus näytelmästä ja romaanista ja vertaa niitä toisiinsa. Miten dramatisointi on mielestäsi onnistunut? Millaisia valintoja dramaturgin on täytynyt tehdä? Mieti myös, miten se, mikä romaanissa kerrotaan, näytetään näyttämöllä.

TÄÄLLÄ POHJANTÄHDEN ALLA: TEHTÄVIÄ

MARIKA KESSELI ÄIDINKIELEN JA KIRJALLISUUDEN OPETTAJA, LAPPEENRANNAN LYSEO

ELENA KOTALA KUVATAIDEOPETTAJA, HERTTONIEMEN YHTEISKOULU

EVELIINA VENTELÄ ÄIDINKIELEN JA KIRJALLISUUDEN OPETTAJA, HERTTONIEMEN YHTEISKOULU